

DESCOPERIRI MONETARE DIN MOLDOVA. VI*

DE

LUCIAN MUNTEANU, IOAN IAȚCU**

Abstract

We continue the regular publishing of the coins found in Moldavia, by presenting some recent coin finds from different points of this part of Romania. The coins date from the Roman, Mediaeval and Modern times and were found in the following locations: I. Botoșani (Botoșani County) (1 AR antoninianus, Caracalla, Rome); II. Cajvana (Suceava County) (1 AR aurelianus, Tacitus, Cyzicus; 1 AE4, Constantius II; 1 AE3, Valentinianus I, Heraclea Thracica; 1 AE3, Valens, Heraclea Thracica); III. Draxini (Bălușeni, Botoșani county) (1 AR denarius, Hadrianus, Rome); IV. Grădinari (Golăiești, Iași County) (1 AR denarius, Lucius Verus, Rome); V. Răducăneni (Iași County) (1 AR denarius, A. Plautius, Rome); VI. Voinești (Iași County) (1 AE sestertius, Philippus I, Dacia; 1 AE, Septimius Severus, Pautalia); VII. Breazu (Rediu, Iași County) (1 AR szeląg, Zygmunt III Waza, Ryga; 2 AR Schilling, Kristina, Ryga; 2 AR para, Mahmud I, Kostantiniye); VIII. Dobrovăț (Iași County) (hoard with 4 AR: 1 kuruş and 3 altmışlık, Abdülhamid I, Kostantiniye); IX. Iași – Saint Sava Church (Iași County) (1 AR ikilik, Selim III, Islâmbol); X. Păun (Bărnova, Iași County) (1 AR ort, Zygmunt III Waza, Gdansk); XI. Rediu-Aldei (Aroneanu, Iași County) (1 AR szeląg, Zygmunt III Waza, Bydgoszcz; 3 AE szeląg, Jan Kazimierz, Ujazdów; 1 AE szeląg, Jan Kazimierz, Wilna/Brześć; 1 AR szeląg, Stefan Batory, Gdansk; 1 AR szeląg, Zygmunt III Waza, Ryga; 2 AR Schilling, Gustav Adolf, Ryga; 9 AR Schilling, Kristina, Ryga; 2 AR Schilling, Karl X Gustav, Ryga; 1 AR Schilling, Karl XI, Ryga; 4 AR Schilling, Moldavian imitations; 1 AR Schilling, Georg Wilhelm, Königsberg; 1 AR Schilling, Friedrich Wilhelm, Königsberg).

Keywords: coin finds, Moldavia, museum collections, Roman coins, Mediaeval coins.

Continuăm prezentarea descoperirilor numismatice din Moldova¹, prin publicarea unor piese monetare inedite. Majoritatea acestora au fost descoperite în mod întâmplător, de-a lungul mai multor ani. Dintre acestea, cele mai multe provin din diferite puncte situate pe teritoriul județului Iași, fiind scoase la lumină recent, cu ajutorul detectoarelor de metale și ajungând în patrimoniul Muzeului de Istorie a Moldovei. Facem precizarea că au fost respectate toate prevederile legale, existente în legislația actuală, referitoare la statutul juridic al acestor piese². Doar două monede provin din cercetări de specialitate, aflându-se în contexte arheologice bine definite (Răducăneni – nr. V/1 și Iași – Biserica „Sf. Sava” – nr. IX/1). Descoperirea de la Draxini, jud. Botoșani (nr. III/1), ar putea fi corelată cu o altă descoperire monetară provenind din același perimetru, precum și cu unele materiale arheologice (ceramică dacică și amfore romane), aparținând secolelor III–IV d. Chr., identificate în partea de nord-est a satului, în punctul „Valea Bisericii”³. Lotul consistent de monede de la Rediu-Aldei (nr. XI/1–27) a fost aflat împreună cu diferite artefacte arheologice ce aparțin aceluiași orizont cronologic și ar putea să indice existența, aici, a unei așezări medievale, probabil cu caracter

* Acest articol a fost elaborat cu sprijinul unui grant acordat de Consiliul Național al Cercetării Științifice din România, CNCS-UEFISCDI, în cadrul proiectului cu numărul PN-II-ID-PCE-2012-4-0490.

** Institutul de Arheologie, Iași; lucanas2000@yahoo.com; Complexul Muzeal Național Moldova Iași - Muzeul de Istorie a Moldovei; iatcu80@gmail.com.

¹ Pentru lucrările anterioare, vezi: V. Mihailescu-Bîrliba, V. Butnariu, *Descoperiri monetare din Moldova. I*, în *Arheologia Moldovei (ArhMold)*, 12, 1988, pp. 311–320; iidem, *Descoperiri monetare din Moldova. II*, în *ArhMold*, 16, 1993, pp. 289–294; V. Mihailescu-Bîrliba, E. Nicolae, C. Asăvoaie, *Descoperiri monetare din Moldova. III*, în *ArhMold*, 22, 1999, pp. 219–232; L. Munteanu, C. Onel, *Descoperiri monetare din Moldova. IV*, în *ArhMold*, 35, 2012, pp. 181–189; L. Munteanu, *Descoperiri monetare din Moldova. V*, în *ArhMold*, 36, 2013, pp. 191–198.

² În februarie 2013, Direcția Județeană pentru Cultură Iași a derulat o acțiune de identificare și recuperare a artefactelor descoperite de persoane care au efectuat detecții de metale pe raza județului Iași. Piesele predate de către acestea au intrat în colecțiile Muzeului de Istorie a Moldovei din Iași.

³ A. Păunescu, P. Șadurschi, V. Chirica, *Repertoriul arheologic al Județului Botoșani*, vol. I, Academia de Științe Sociale și Politice a R.S.R. Comisia Arheologică, București, 1976, p. 47 (III.5.C); S. Sanie, *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei. Secolele II î.e.n. – III e.n.*, Ed. Junimea, Iași, 1981, p. 136, pl. 31/2.

rural. În privința celor cinci piese descoperite în zona viei de la Breazu (nr. VII/1–5), credem că acestea nu constituie un depozit, întrucât au fost reperate la o distanță foarte mare una față de cealaltă.

Semnalăm faptul că unele dintre emisiunile antice prezentate de noi, precum cele civice și provinciale (nr. VI/1–2) sau cele imperiale târzii (nr. I/1 și II/1–4), sunt destul de rar întâlnite în descoperirile monetare de la răsărit de Carpați. Din categoria pieselor medievale și moderne, majoritatea destul de bine documentate în acest areal, se remarcă depozitul de mici dimensiuni de la Dobrovăț (nr. VIII/1–4).

Mulțumim tuturor celor care ne-au încredințat monedele pentru studiu, oferindu-ne, cu generozitate, informații prețioase despre proveniența și contextul în care au fost descoperite: Virgil Mihailescu-Bîrliba (Iași), George Bilavski (Iași), Nicolae Ursulescu (Iași), Adriana Miron (Iași), Mihaela Ailincăi (Botoșani), Vicu Merlan (Huși), Bogdan Jucan (Iași), Radu Apreutesei (Târgu Neamț), Dragoș Palade (Iași), Radu Trandafirescu (Golăiești), Gheorghe Pîțu (Cajvana) și Parasca Dorel (Voinești).

CATALOGUL DESCOPERIRILOR⁴

A. MONEDE ANTICE

I. Botoșani (jud. Botoșani) (fig. 1/I.1).

Moneda se păstrează într-o colecție particulară din Bacău. Informație de la dr. Dragoș Palade, în august 2010; inedită.

1. AR (*antoninianus*). 4,47 g; 23×24 mm; ↙; s.c.; Imperiul Roman, Caracalla, Roma, anii 213–217 (RIC IV/1, p. 259, nr. 311d; BMC V, p. 445, nr. 81 var.) sau sfârșitul perioadei dintre anii 213–217 (HCC III, p. 88, nr. 51) sau ianuarie 216 (Hill I, p. 48, nr. 1575 – 8aN, emisiunea a 8-a).

Av. ANTONINVS PIVS AVG GERM; Rv. VENVS VICTRIX

II. Cajvana (jud. Suceava) (fig. 1/II.1 – II.4).

Monedele au fost descoperite în localitate, de-a lungul timpului și fac parte din colecția profesorului Gheorghe Pîțu. Informații de la prof. dr. Nicolae Ursulescu (Universitatea „Al. I. Cuza” Iași), în martie 2011; inedite.

1. AR (*aurelianus*). 3,29 g; 20×22 mm; ↓; f.s.c.; Imperiul Roman, Tacitus, Cyzicus, *officina 2 (Q)*, emisiunea a treia, ianuarie–iunie 276 (RV II/2, p. 87, no. 2427–2428, tav. 21/2427–2428; MER XII.1, p. 256, nos. 1801/1804–1805/1808 var.).

Av. IMP C M CL TACITVS AVG; Rv. CLEMENTIA TEMP; în exergă, litera Q.

2. AE4. 2,08 g; 13×15 mm; ↖; f. s.c.; ruptă; Imperiul Roman, Constantius II, monetărie orientală neidentificată, anii 355–361 (LRBC II, RIC VIII, tip general Av. Cs1/ Rv. Spes Reipublice).

Av. DN CONSTAN-[TIVS PF]AVG; Rv. SPES [REI]-PVBLICE.

3. AE3. 1,50 g; 16×17 mm; ↑; f.s.c.; Imperiul Roman, Valentinianus I, Heraclea Thracica, *officina 2 (SMHB)*, anii 364–365 (LRBC II, p. 84, nr. 1919) sau anii 366–367 (LRBC II, p. 84, nr. 1932) sau 25 februarie 364–24 august 367 (RIC IX, p. 191, nr. 3a).

Av. DN VALENTINI-ANVS PF AVG; Rv. GLORIA R[O]-MANORVM; în exergă, SMHB.

4. AE3. 1,66 g; 12×17 mm; ↓; f.s.c.; lipsește un fragment (1/5 din monedă); Imperiul Roman, Valens, Heraclea Thracica, *officina 3 (SMHT)*, anii 364–365 (LRBC II, p. 84, nr. 1920) sau anii 366–367 (LRBC II, p. 84, nr. 1933) sau 25 februarie 364–24 august 367 (RIC IX, p. 191, nr. 3b).

Av. DN VALEN-[S PF AVG]; Rv. GLORIA RO-MA[NORVM]; în exergă, SMHT.

III. Draxini (com. Bălușeni, jud. Botoșani) (fig. 1/III.1).

Piesa a fost găsită în anul 2009, de către domnul Ailincăi Dănuț, cu prilejul unor lucrări agricole. Această descoperire este precedată de una mai veche, din anul 2006, când a fost găsită o altă monedă romană imperială, care a fost predată școlii din localitate. Terenul agricol pe care au apărut cele două piese este situat în vatra satului. Atât în primul repertoriu arheologic întocmit pentru județul Botoșani, în anul 1976⁵, cât și în

⁴ Sunt folosite următoarele abrevieri pentru metale (AR – argint; AE – bronz), date metrologice (g – gram, mm – milimetru), stare de conservare a monedelor (b.c. – bine conservată, f.s.c. – foarte slab conservată, s.c. – slab conservată) și colecții (MIM – Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași - Muzeul de Istorie a Moldovei).

⁵ A. Păunescu, P. Șadurschi, V. Chirica, op. cit. (n. 3), p. 48 (III.5.D).

cel elaborat în anul 2013, pe „platoul din centrul satului, pe partea dreaptă a drumului comunal, vizavi de școală”⁶, nu sunt semnalate descoperiri atribuite dacilor liberi, ci doar așezări aparținând Culturii Noua sau perioadei medievale timpurii și târzii. Piesa ne-a fost pusă la dispoziție în vederea studierii de către doamna Ailincăi Mihaela; inedită.

1. AR (*denarius*). 2,24 g; 17×19 mm; ↓; s.c.; Imperiul Roman, Hadrianus, Roma, c. 128–132 (BMC III, p. 301, nr. 491–493, grupa III; fig. 56/9) sau c. 128–132 sau post 10 iulie 138 – începutul anului 139 (RIC II, p. 380, nr. 343 [c]) sau anul 128 (Hill II, 162, nr. 376, emisiunea a 16-a).

Av. HADRIANVS [AVGUSTVS P]P; Rv. [C]OS [III]

IV. Grădinari (com. Golăiești, jud. Iași)

Moneda a fost descoperită în anul 1980, între satele Grădinari și Medeleni, pe malul Prutului, la poalele dealului, în timpul lucrărilor agricole, împreună cu resturi arheologice. Informații de la domnul Radu Trandafirescu, prin intermediul prof. dr. V. Mihailescu-Bîrliba, în septembrie 2011; inedită.

1. AR (*denarius*). Fără date metrologice; s.c.; Imperiul Roman, Lucius Verus, Roma, decembrie 161 – decembrie 162 (RIC III, p. 253, nr. 483; BMC IV, p. 412, nr. 207, pl. 57/4) sau 1 ianuarie – 9 decembrie 162 (MIR 18, p. 99, nr. 42/14).

Av. IMP L VERVS AVG; Rv. PROV DEOR TR P II COS II

V. Răducăneni (com. Răducăneni, jud. Iași)

Piesa provine din săpăturile arheologice efectuate în anul 2010, de către dr. Vicu Merlan, pe teritoriul fostului sat Bazga, în punctul „La Cetățuie”, fiind găsită într-un strat de cultură, care conținea materiale arheologice din perioada La Tène. Informații de la dr. Vicu Merlan, prin intermediul prof. dr. V. Mihailescu-Bîrliba, în septembrie 2011; inedită.

1. AR (*denarius*). 3,29 g; 28×30 mm; ↓; b.c.; A. Plautius, Roma, c. 54 î.Hr. (Sydenham, p. 156, nr. 932); anul 55 î.Hr. (Crawford, pp. 454–455, nr. 431) (identificare V. Mihailescu-Bîrliba).

Av. A•PLAVTIVS/ [AED•CVR•S•C]; Rv. BACCHIVS/ IVDAEVS

VI. Voinești (com. Voinești, jud. Iași) (fig. 1/VI.1 – VI.2).

Monedele au fost descoperite de către domnul Parasca Dorel, în luna iulie a anului 2012, în urma unei detecții de metale efectuată pe pantele situate la sud de localitate, într-o zonă puternic afectată de alunecări de teren; inedite.

1. AE. 15,21 g; 27×28 mm; ↙; f.s.c.; Imperiul Roman, Thracia, Pautalia, Septimius Severus, Pautalia, anii 193–211 (Ruzicka, *Pautalia*, p. 109, nr. 354; Varbanov II, p. 406, nr. 4776 var.); MIM inv. 23344.

Av. AYT Λ CEΠTI CE[YHPOC Π]EP; Rv. OYΛ[ΠIIAC ΠAYT]AΛIIAC

2. AE (*sestertius*). 14,86 g; 26×28 mm; ↙; s.c.; Imperiul Roman, Dacia, Philippus I, monetărie neidentificată, iulie–august 246 – iulie–august 247 (Martin, p. 84, nr. 2.51.1); MIM inv. 23345.

Av. IMP M IVL PHILIPVS AVG; Rv. PR[OVINCIA] DACIA/ AN•I•

B. MONEDE MEDIEVALE ȘI MODERNE

VII. Breazu (com. Rediu, jud. Iași) (fig. 1/VII.1 – VII.5).

Cele cinci monede au fost descoperite, în data de 8 septembrie 2012, într-o pădure de mică întindere, situată în mijlocul viei de la Breazu, de către domnul Bogdan Jucan, care a utilizat în acest scop un detector de metale. Piesele erau răspândite pe o suprafață foarte mare, fiind găsite la o adâncime de aproximativ 10 cm.

1. AR (*fourré*) (*Szeląg*). 1,03 g; 16×17 mm; ↓; f.s.c.; Polonia: Ryga, Zygmunt III Waza, Ryga (pe revers, crinul – semnul lui Henryk Wulf, maestru monetar), anul 1596 (Gumowski, p. 140, nr. 1431; Kopicki II, p. 259, nr. 1352); MIM inv. 23351.

2. AR (*fourré*) (*Schilling*). 0,15 g; 14×15 mm; ↑; bătută descentrat pe avers și cu amprente a altor două ștanțe; bătută descentrat pe revers; f.s.c., tăiată drept, ruptă; Suedia: Ryga, Kristina, Ryga (oraș), anii 1640–1649 (Fedorov, pp. 279–286, tip general; Mrowiński, pp. 146–148, tip general); MIM inv. 23352.

3. AR (*Schilling*). 0,38 g; 15 mm; ↑; bătută descentrat pe avers; bătută descentrat pe revers, cu amprenta unei alte ștanțe și cu două puncte în spațiul dintre ștanțe; s.c.; Suedia: Ryga, Kristina, Ryga (oraș), anul 1653 (Fedorov, p. 287, nr. 815); MIM inv. 23353.

⁶ O. L. Șovan, *Repertoriul arheologic al județului Botoșani*, Ed. Pim, Botoșani, 2013, p. 52 (22).

4. AR (*Para*). 0,24 g; 13×15 mm; ↓; s.c., ruptă; Imperiul Otoman, Mahmud I, Kostantiniye, anii 1143–1168 (1730–1754) (Pere, p. 203, nr. 578 var.; Sultan, p. 235, nr. 1901); MIM inv. 23354.

5. AR (*Para*). 0,36 g; 16 mm; ↙; f.s.c., Imperiul Otoman, Mahmud I, Kostantiniye, anii 1143–1168 (1730–1754) (Pere, p. 203, nr. 578 var.; Sultan, p. 235, nr. 1903–1905); MIM inv. 23355.

VIII. Dobrovăț (com. Dobrovăț, jud. Iași) (fig. 1/VIII.1 – VIII.2; fig. 2/VIII.3 – VIII.4).

Tezaurul monetar a fost descoperit în pădurea aflată în partea de vest a localității, de către domnul Bogdan Jucan, în urma scanării terenului cu un detector de metale. Monedele din micul depozit au fost găsite la un loc, la rădăcina unui copac, la aproximativ 15 cm adâncime. Există posibilitatea ca ele să fi fost depuse într-un săculeț din pânză, din care nu s-a mai păstrat nimic; inedite.

1. AR (*Kuruş*). 16,41 g; 37 mm; ↑; b.c.; Imperiul Otoman, Abdülhamid I, Kostantiniye, 1187, anul 8 (1780) (Pere, p. 224, nr. 676 var.; Sultan, p. 278, nr. 2420); MIM inv. 23347.

2. AR (*Altmişlik*). 27,06 g; 44 mm; ↑; b.c.; Imperiul Otoman, Abdülhamid I, Kostantiniye, 1187, anul 8 (1780) (Pere, p. 224, nr. 674 var.; Sultan, p. 278, nr. 2435); MIM inv. 23348.

3. AR (*Altmişlik*). 26,49 g; 44 mm; ↑; b.c.; Imperiul Otoman, Abdülhamid I, Kostantiniye, 1187, anul 10 (1781–1782) (Pere, p. 224, nr. 674 var.; Sultan, p. 278, nr. 2437); MIM inv. 23349.

4. AR (*Altmişlik*). 25,72 g; 44 mm; ↑; b.c.; Imperiul Otoman, Abdülhamid I, Kostantiniye, 1187, anul 11 (1782–1783) (Pere, p. 224, nr. 674 var.; Sultan, p. 278, nr. 2438); MIM inv. 23350.

IX. Iași (jud. Iași) - Biserica „Sf. Sava” (fig. 2/IX.1).

Piesa a fost găsită în timpul lucrărilor de supraveghere arheologică de la biserica fostei Mănăstiri „Sfântul Sava” din Iași, efectuate în anul 2011, de către dr. Adriana Miron. Moneda a fost identificată în umplutura pusă peste un cuptor datat în secolul al XV-lea, care a fost descoperit în anii 1970, de către Nicolae Pușcașu și Voica Maria Pușcașu. În timpul cercetărilor întreprinse de către aceștia, au mai fost găsite trei emisiuni monetare de la Selim al III-lea, îndeosebi în solul deranjat de înmormântările succesive⁷, una dintre ele apărând în groapa X, destinată alimentării camerei de foc a cuptorului III⁸; informații de la dr. Adriana Miron; inedită.

1. AR (*Ikilik*). 24,59 g; 41 mm; ↑; s.c.; Imperiul Otoman, Selim III, Islâmbol, 1203, anul 13 (1800–1801) (Pere, p. 231, nr. 706 var.; Sultan, p. 288, nr. 2553 var.); MIM inv. 23359.

X. Păun (com. Bârnova, jud. Iași) (fig. 2/X.1).

Moneda a fost descoperită în zona pădurii Păun, de către domnul Radu Apreutesei, la data de 14 octombrie 2013, în urma unei scanări cu detectorul de metale; inedită.

1. AR (*Ort*). 6,33 g; 28×29 mm; ↑; b.c.; Polonia: Gdansk, Zygmunt III Waza, Gdansk (pe revers, laba de urs - herbul lui Daniel Klüwera, arendaș și S-A – siglele lui Samuel Ammon, medalier și gravor), anul 1617 (Gumowski, p. 137, nr. 1385; Kopicki I, p. 333, nr. 7493; Kopicki II, p. 284, nr. 1476); MIM inv. 23346.

XI. Rediu-Aldei (com. Aroneanu, jud. Iași) (fig. 2/XI.1 – XI.9; fig. 3/XI.10 – XI.27).

Piesele au fost aflate în mijlocul unei păduri de nuci situată în partea dreaptă a șoselei ce unește satele Aroneanu de Rediu-Aldei, de către domnul Bogdan Jucan, în octombrie 2012. Monedele au apărut răsfirate pe o suprafață de circa 500 m², la o adâncime de 10 cm, fiind găsite în urma utilizării unui detector de metale. De pe aceeași suprafață, de la adâncimi asemănătoare, au fost recoltate diferite fragmente de ceramică de masă (străchini, castroane, farfurii, cești, oale), din caolin, smălțuite, numeroase obiecte de uz casnic și meșteșugăresc realizate din fier (cuțite, caiele, cuie, verigi), precum și câteva obiecte de podoabă, din bronz (cercel, pandantiv și inel cu motiv floral). Majoritatea acestor artefacte se încadrează, din punct de vedere cronologic, între cea de-a doua jumătate a secolului al XVII-lea și începutul veacului următor⁹. Este posibil ca aceste descoperiri să indice existența unei așezări rurale, aparținând perioadei respective. Remarcăm faptul că monedele au apărut în apropierea locului în care V.-M. Pușcașu și I. Ciochină, în urma unor sondaje arheologice, au descoperit un tezaur compus din 150 de emisiuni de la Georg Wilhelm, Zygmunt III Wasza, Kristina și Gustav Adolf, precum și o pereche de cercei, un cuțit miniatural cu mâner din argint și un sigiliu

⁷ N. N. Pușcașu, V. M. Pușcașu, *Biserica „Sfântul Sava” din Iași. Monografie arheologică*, Ed. Trinitas, Iași, 2005, pp. 82–99, 104, Tabel 3/10.

⁸ *Ibidem*, tabel 3/10.

⁹ Mulțumim domnului dr. George Bilavski, de la Institutul de Arheologie Iași, pentru ajutorul acordat în identificarea și datarea acestor piese arheologice.

realizat din același material. Acest punct a fost identificat în anul 1982 și se află la circa 1 km de satul Aroneanu¹⁰; inedite.

1. AR (*Szeląg*). 0,46 g; 14×16 mm; ↓; bătută descentrat pe avers; s.c., perforată rotund, ruptă; Polonia: Coroana, Zygmunt III Waza, Bydgoszcz, anul 1614 (Gumowski, p. 119, nr. 887; Kopicki II, p. 45, nr. 174); MIM inv. 23326.

2. AE (*Szeląg*). 1,00 g; 16 mm; →; bătută descentrat pe revers; s.c.; Polonia: Coroana, Jan Kazimierz, Ujazdów (pe avers, TLB – siglele lui Titus Livius Boratini, maestru monetar), anul 1663 (Gumowski, p. 148, nr. 1642; Kopicki I, p. 84, nr. 1550); MIM inv. 23343.

3. AE (*Szeląg*). 1,05 g; 16 mm; ↓; bătută descentrat pe revers; s.c., tăiată drept; Polonia: Coroana, Jan Kazimierz, Ujazdów (pe avers, TLB – siglele lui Titus Livius Boratini, maestru monetar), anul 1664 (Gumowski, p. 148, nr. 1643; Kopicki I, p. 84, nr. 1552); MIM inv. 23328.

4. AE (*Szeląg*). 0,85 g; 14×15 mm; →; bătută descentrat pe revers; s.c., tăiată rotund; Polonia: Coroana, Jan Kazimierz, Ujazdów (pe avers, TLB – siglele lui Titus Livius Boratini, maestru monetar), anul 1664 (Gumowski, p. 148, nr. 1643; Kopicki I, p. 84, nr. 1552); MIM inv. 23336.

5. AE (*Szeląg*). 0,72 g; 15 mm; ↑; bătută descentrat pe revers; s.c., tăiată rotund; Polonia: Lituania, Jan Kazimierz, Wilna/Brześć (pe avers, TLB – siglele lui Titus Livius Boratini, maestru monetar; pe revers, HKPL – siglele lui Hieronim Kirszenstein [Podskarbi Litewski], vistiernic), anul 1666 (Gumowski, p. 154, nr. 1871; Kopicki I, p. 160, nr. 3601); MIM inv. 23358.

6. AR (*Szeląg*). 0,85 g; 18 mm; ↑; b.c., două perforații rotunde; Polonia: Gdansk, Stefan Batory, Gdansk (pe revers, inelul – semnul fraților Jan și Kaspr Goebłów, arendași ai monetăriei), anul 1579 (Gumowski, p. 116, nr. 788; Kurpiewski, p. 105, nr. 373; Kopicki I, p. 330, nr. 7426); MIM inv. 23356.

7. AR (*Szeląg*). 0,96 g; 18 mm; ↑; bătută descentrat pe avers; s.c., perforată rotund, decupată; Polonia: Ryga, Zygmunt III Waza, Ryga (pe revers, crinul – semnul lui Henryk Wulf, maestru monetar), anul 1598 (Gumowski, p. 140, nr. 1431; Kopicki II, p. 259, nr. 1354); MIM inv. 23330.

8. AR (fourré) (*Schilling*). 0,30 g; 15×16 mm; ↓; bătută descentrat pe revers; f.s.c., ruptă, tăiată drept; Suedia: Ryga, Gustav Adolf, Ryga (oraș), anii 1621–1629 (Fedorov, pp. 268–272, tip general; Mrowiński, pp. 143–144, tip general); MIM inv. 23331.

9. AR (fourré) (*Schilling*). 0,45 g; 16 mm; ↑; b.c.; Suedia: Ryga, Gustav Adolf, Ryga (oraș), anul 1634 (Fedorov, p. 274, nr. 760; Mrowiński, p. 145, nr. 489); MIM inv. 23322.

10. AR (fourré) (*Schilling*). 0,36 g; 15×16 mm; ↑; bătută descentrat pe revers, cu amprenta unei alte ștanțe și puncte în spațiul dintre ștanțe; s.c.; Suedia: Ryga, Kristina, Ryga (oraș), anul 1635 (Fedorov, p. 278, nr. 767; Mrowiński, p. 146, nr. 492); MIM inv. 23332.

11. AR (fourré) (*Schilling*). 0,25 g; 14×15 mm; ↑; bătută descentrat pe avers; f.s.c.; Suedia: Ryga, Kristina, Ryga (oraș), anul 1641(?) (Fedorov, p. 280, nr. 778; Mrowiński, p. 146, nr. 501); MIM inv. 23339.

12. AR (fourré) (*Schilling*). 0,55 g; 14×15 mm; ↑; s.c., tăiată drept; Suedia: Ryga, Kristina, Ryga (oraș), anul 1643 (Fedorov, p. 281, nr. 784; Mrowiński, p. 147, nr. 504); MIM inv. 23329.

13. AR (fourré) (*Schilling*). 0,29 g; 14×15 mm; ↑; f.s.c., ruptă; Suedia: Ryga, Kristina, Ryga (oraș), anul 1644 (?) (Fedorov, p. 283, nr. 792; Mrowiński, p. 147, nr. 510); MIM inv. 23340.

14. AR (fourré) (*Schilling*). 0,49 g; 15 mm; ↑; bătută descentrat pe avers; bătută descentrat pe revers și cu amprenta unei alte ștanțe; s.c.; Suedia: Ryga, Kristina, Ryga (oraș), anul 1655 (Fedorov, p. 287, nr. 817); MIM inv. 23325.

15. AR (fourré) (*Schilling*). 0,35 g; 15 mm; ↑; bătută descentrat pe revers; s.c., tăiată drept; Suedia: Ryga, Kristina, Ryga (oraș), anul 1660 (Fedorov, p. 288, nr. 824); MIM inv. 23338.

16. AR (fourré) (*Schilling*). 0,36 g; 15 mm; ↑; bătută descentrat pe avers; bătută descentrat pe revers și cu amprenta unei alte ștanțe; s.c.; Suedia: Ryga, Kristina, Ryga (oraș) (Fedorov, pp. 278–289, tip general; Mrowiński, pp. 146–148, tip general) sau imitație de șiling suedez, probabil din vremea lui Eustratie Dabija (MBR, pp. 94–96, nr. 845–916); MIM inv. 23324.

Av. CHRIST[...]G•R•S; Rv. SOLID[...]VI RIG•[...]

17. AR (fourré) (*Schilling*). 0,32 g; 14×15 mm; ↑; bătută descentrat pe avers, cu amprenta unei alte ștanțe și cu puncte în spațiul dintre ștanțe; bătută descentrat pe revers, cu amprenta unei alte ștanțe și puncte în spațiul dintre ștanțe; f.s.c., perforată, tăiată drept; Suedia: Ryga, Kristina, Ryga (oraș) (Fedorov, pp. 278–289,

¹⁰ V. Chirica, M. Tanasachi, *Repertoriul arheologic al județului Iași*, vol. I, Academia de Științe Sociale și Politice a R.S.R., Iași, 1984, p. 40 (III.1.F); V. M. Butnariu, A. Moglan, *Aroneanu, dép. de Iași; 1982*, in *Monnaies et parures du Musée d'Histoire de la Moldavie de Iași* (coord. V. M. Butnariu), Corpus Nummorum Moldaviae II, Ed. Vasiliana '98, Iași, 2001, pp. 81–83.

tip general; Mrowiński, pp. 146–148, tip general) sau imitație de șiling suedez, probabil din vremea lui Eustratie Dabija (MBR, pp. 94–96, nr. 845–916); MIM inv. 23341.

Av. [...]INA•D•G•R•S; Rv. SOLIDVS CI[...]

18. AR (fourré) (*Schilling*). 0,45 g; 15 mm; †; bătută descentrat pe avers; bătută descentrat pe revers și cu 3 puncte în afara conturului ștanței; f.s.c., perforată (2); Suedia: Ryga, Kristina, Ryga (oraș) (Fedorov, pp. 278–289, tip general; Mrowiński, pp. 146–148, tip general) sau imitație de șiling suedez, probabil din vremea lui Eustratie Dabija (MBR, pp. 94–96, nr. 845–916); MIM inv. 23337.

Av. [...]N[...]D•G•R•S; Rv. [...]OLIDVS•CIVI[...]

19. AR (fourré) (*Schilling*). 0,45 g; 15×16 mm; †; bătută descentrat pe avers, cu amprenta unei alte ștanțe (de la Kristina) și cu trei puncte în spațiul dintre ștanțe; bătută descentrat pe revers și cu amprenta unei alte ștanțe; f.s.c., perforată rotund, tăiată drept; Suedia: Ryga, Karl X Gustav, Ryga (oraș), anii 1654–1660 (?) (Fedorov, pp. 300–302, tip general; Mrowiński, p. 150, tip general) sau imitație de șiling suedez, probabil din vremea lui Eustratie Dabija (MBR, pp. 98–99, nr. 985–994); MIM inv. 23335.

Av. CARO[LVS GVSTAV D] S; Rv. SOLID[VS CIVI] RIG [...]

20. AR (fourré) (*Schilling*). 0,36 g; 15×16 mm; †; bătută descentrat pe avers și cu amprenta unei alte ștanțe; bătută descentrat pe revers, cu amprenta unei alte ștanțe și patru puncte în spațiul dintre ștanțe; b.c., tăiată rotund; Suedia: Ryga, Karl X Gustav, Ryga (oraș) (Fedorov, p. 302, nr. 923) sau imitație de șiling suedez, probabil din vremea lui Eustratie Dabija (MBR, p. 98, nr. 988 var.); MIM inv. 23320.

Av. CAROLVS GVSTAV D S; Rv. SOLID[VS CI]VI RIG 18

21. AR (fourré) (*Schilling*). 0,39 g; 14×16 mm; ↗; bătută descentrat pe avers, cu amprenta unei alte ștanțe și puncte în spațiul dintre ștanțe; bătută descentrat pe revers, cu amprenta unei alte ștanțe și două puncte în spațiul dintre ștanțe; s.c., perforată ascuțit, decupată, tăiată rotund; Suedia: Ryga, Karl XI, Ryga (oraș) (Fedorov, p. 313, nr. 968) sau imitație de șiling suedez, probabil din vremea lui Eustratie Dabija (MBR, p. 99, nr. 1007 var.); MIM inv. 23323.

Av. CARO[LVS•D•G]•REX•S; Rv. SO[LIDVS CIVI] RIG•55

22. AR (fourré) (*Schilling*). 0,46 g; 15×16 mm; →; bătută descentrat pe avers și pe revers; f.s.c.; imitație după un schilling suedez al lui Gustav Adolf, din monetăria de la Riga, realizată, probabil, în vremea lui Eustratie Dabija (MBR, p. 98, nr. 969 var.); MIM inv. 23357.

Av. GALOIVO[...]AAAXA (monograma diformă, cu A micșorat); Rv. SOVI[...] (scut diform).

23. AR (fourré) (*Schilling*). 0,54 g; 15×16 mm; ↓; s.c.; imitație după un schilling suedez al lui Gustav Adolf, din monetăria de la Riga, realizată, probabil, în vremea lui Eustratie Dabija (MBR, pp. 97–98, nr. 954–984); MIM inv. 23334.

Av. OOXOOXNOOX[...]OX (monograma în oglindă); Rv. IAODXIO[...]IA[...]NX (scut diform).

24. AR (fourré) (*Schilling*). 0,37 g; 13×16 mm; †; bătută descentrat pe avers, cu amprenta unei alte ștanțe și două flori (?) în spațiul dintre ștanțe; bătută descentrat pe revers; s.c., tăiată drept; imitație după un schilling suedez al lui Gustav Adolf/ Karl XI, din monetăria de la Riga, realizată, probabil, în vremea lui Eustratie Dabija (MBR, pp. 97–99, nr. 954–984, 1001–1017); MIM inv. 23327.

Av. GVSTA•DOL•DG[...] (monograma lui Karl XI, cu R micșorat); Rv. SOLIDVUS:CIVIR•IG 55(?) (scut baroc).

25. AR (fourré) (*Schilling*). 0,37 g; 15 mm; †; f.s.c., ruptă în două fragmente; imitație după un schilling suedez al lui Karl XI (?), din monetăria de la Riga, realizată, probabil, în vremea lui Eustratie Dabija (MBR, p. 99, nr. 1001–1017); MIM inv. 23333.

Av. OVOVOVOV[...]OVOVO (monograma lui Karl XI [?], diformă); Rv. [...]OIV[...] (scut baroc).

26. AR (fourré) (*Schilling*). 0,34 g; 16 mm; †; f.s.c., tăiată drept; Brandenburg-Prusia, Georg Wilhelm, Königsberg, anii 1623–1631 (Neumann, p. 238, nr. 10.113); MIM inv. 23321.

27. AR (fourré) (*Schilling*). 0,49 g; 15 mm; †; s.c., Brandenburg-Prusia, Friedrich Wilhelm, Königsberg, anii 1653–1655 (?) (Neumann, p. 371, nr. 11.122 var.) sau imitație de șiling din Brandenburg, probabil din vremea lui Eustratie Dabija (MBR, pp. 101–102, nr. 1066–1073); MIM inv. 23342.

Av. FRID WILH MAR BR S R I PR; Rv. SOLIDVS PRVSSIAE 1661

Pentru determinarea pieselor au fost utilizate următoarele lucrări:

Crawford – M. H. Crawford, *Roman Republican coinage*, I–II, Cambridge University Press, London, 1974.

BMC – *Coins of the Roman Empire in the British Museum*. III. *Nerva to Hadrian*, by H. Mattingly, Oxford University Press, London, 1936; IV. *Antoninus Pius to Commodus*, by H. Mattingly, Oxford University Press, London, 1940; V. *Pertinax to Elagabalus*, by H. Mattingly, Oxford University Press, London, 1950.

- Fedorov – D. Fedorov, *Monety Pribaltiki XIII–XVIII stoletij. Opredelitel'monet*, Kommentarii i dopolnenija A. Molvygina, Ed. Valgus, Tallin, 1966.
- Gumowski – M. Gumowski, *Handbuch der polnischen Numismatik*, Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz, 1960.
- HCC – A. S. Robertson, *Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet University of Glasgow. III. Pertinax to Aemilian*, Oxford University Press, London – Glasgow – New York, 1977.
- Hill I – P. V. Hill, *The Coinage of Septimius Severus and his Family of the Mint of Rome A.D. 193–217*, Spink & Son Ltd., London, 1964.
- Hill II – P. V. Hill, *The dating and arrangement of the undated coins of Rome A.D. 98–148*. Foreword by C H V Sutherland, Spink & Son Ltd., London, 1970.
- Kopicki I – E. Kopicki, *Ilustrowany skorowidz pieniędzy polskich i z polską związanych*, Polskie Tow. Numizmatyczne, Zarząd Główny, Warszawa, I–II, 1995.
- Kopicki II – E. Kopicki, *Monety Zygmunta III Wazy*, Wydawnictwo Nefryt, Szczecin, 2007.
- Kurpiewski – J. Kurpiewski, *Katalog monet polskich 1576–1586 (Stefan Batory)*, Polskie towarzystwo numizmatyczne, Warszawa, 1994.
- LRBC – *Late Roman Bronze Coinage A.D. 324–498*, Spink & Son Ltd., London, 1960. II. *Bronze Roman Imperial Coinage of the Later Empire, A.D. 346–498*, by R. A. G. Carson and J. P. C. Kent.
- Martin – F. Martin, *Kolonialprägungen aus Moesia Superior und Dacia*, Akadémiai Kiadó, R. Habelt GmbH, Budapest-Bonn, 1992.
- MBR – O. Luchian, G. Buzdugan, Gh. Oprescu, *Monede și bancnote românești*, Ed. Sport-Turism, București, 1977.
- MER – S. Estiot, *Catalogue des monnaies de l'Empire romain. XII.1. D'Aurélien à Florian (270–276 après J.-C.)*, I–II, Bibliothèque Nationale de France – Poinson Numismatique, Paris/Strasbourg, 2004.
- MIR – *Moneta Imperii Romani. 18. W. Szaivert, Die Münzprägung der Kaiser Marcus Aurelius, Lucius Verus und Commodus (161–192)*, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien, 1986.
- Mrowiński – E. Mrowiński, *Monety Rygi*, Opracował i podał do druku B. Paszkiewicz, Polskie Towarzystwo Archeologiczne i Numizmatyczne, Komisja Numizmatyczna, Warszawa, 1986.
- Neumann – E. Neumann, *Brandenburg – preußische Münzprägungen unter der Herrschaft der Hohenzollern 1415–1918. 1. Zeit der Kurfürsten 1415–1701/ Die Münzen des Kurfürstentums Brandenburg unter der Herrschaft der Hohenzollern 1415–1701 (1. Band)*, Münzzentrum Verlag, Köln, 1998.
- Pere – N. Pere, *Osmanlılarda madenî paralar. Yapı ve Kredi Bankasının Osmanlı madenî paraları koleksiyonu*, Doğan Kardes Matbaacılık, İstanbul, 1968.
- RIC – *The Roman Imperial Coinage. II. Vespasian to Hadrian*, by H. Mattingly and E. A. Sydenham, Spink & Son Ltd., London, 1926; III. *Antoninus Pius to Commodus*, by H. Mattingly and E. A. Sydenham, Spink & Son Ltd., London, 1930; IV/1. *Pertinax to Geta*, by H. Mattingly and E. A. Sydenham, Spink & Son Ltd., London, 1936; VIII. *The family of Constantine I A.D. 337–364*, by J. P. C. Kent, Spink & Son Ltd., London, 1981; IX. *Valentinian I – Theodosius I*, by J. W. E. Pearce, Spink & Son Ltd., London, 1988.
- Ruzicka, *Pautalia* – L. Ruzicka, *Die Münzen von Pautalia*, in *Izvestija Sofia (Izvestija na Bălgarskija Archeologičeskija Institut, Sofia)*, 7, 1932–1933 (1933), pp. 1–216.
- RV – S. Estiot, *Ripostiglio della Venèra: nuovo catalogo illustrato. II. 2. Tacito e Floriano*, Comune di Verona Museo di Castelvecchio, Verona, 1987.
- Sultan – J. Sultan, *Coins of the Ottoman Empire and the Turkish Republic. A detailed catalogue of the Jem Sultan collection*, Thousand Oaks, California, B&R Publishers, 1977.
- Sydenham – E. A. Sydenham, *The Coinage of the Roman Republic*, Spink & Son Ltd., London, 1952.
- Varbanov – I. Varbanov, *Greek Imperial Coins and their Values (The Local Coinage of the Roman Empire), II, Thrace (from Abdera to Pautalia)*, Bourgas, Adicom, 2005.

LIST OF ILLUSTRATIONS

Fig. 1. Coin discoveries from Moldavia (nos. I – VIII.2).

Fig. 2. Coin discoveries from Moldavia (nos. VIII.3 – XI.9).

Fig. 3. Coin discoveries from Moldavia (nos. XI.10 – XI.27).

Fig. 4. The map of coin discoveries: I. Botoșani (Botoșani County); II. Cajvana (Suceava County); III. Draxini (com. Bălușeni, Botoșani County); IV. Grădinari (com. Golăiești, Iași County); V. Răducăneni (com. Răducăneni, Iași County); VI. Voinești (com. Voinești, Iași County); VII. Breazu (com. Rediu, Iași County); VIII. Dobrovăț (com. Dobrovăț, Iași County); IX. Iași – „Sf. Sava” Church (Iași County); X. Păun (com. Bărnova, Iași County); XI. Rediu-Aldei (com. Aroneanu, Iași County).

Fig. 1. Monede descoperite în Moldova (nr. I – VIII.2).

Fig. 2. Monede descoperite în Moldova (nr. VIII.3 – XI.9).

Fig. 3. Monede descoperite în Moldova (nr. XI.10 – XI.27).

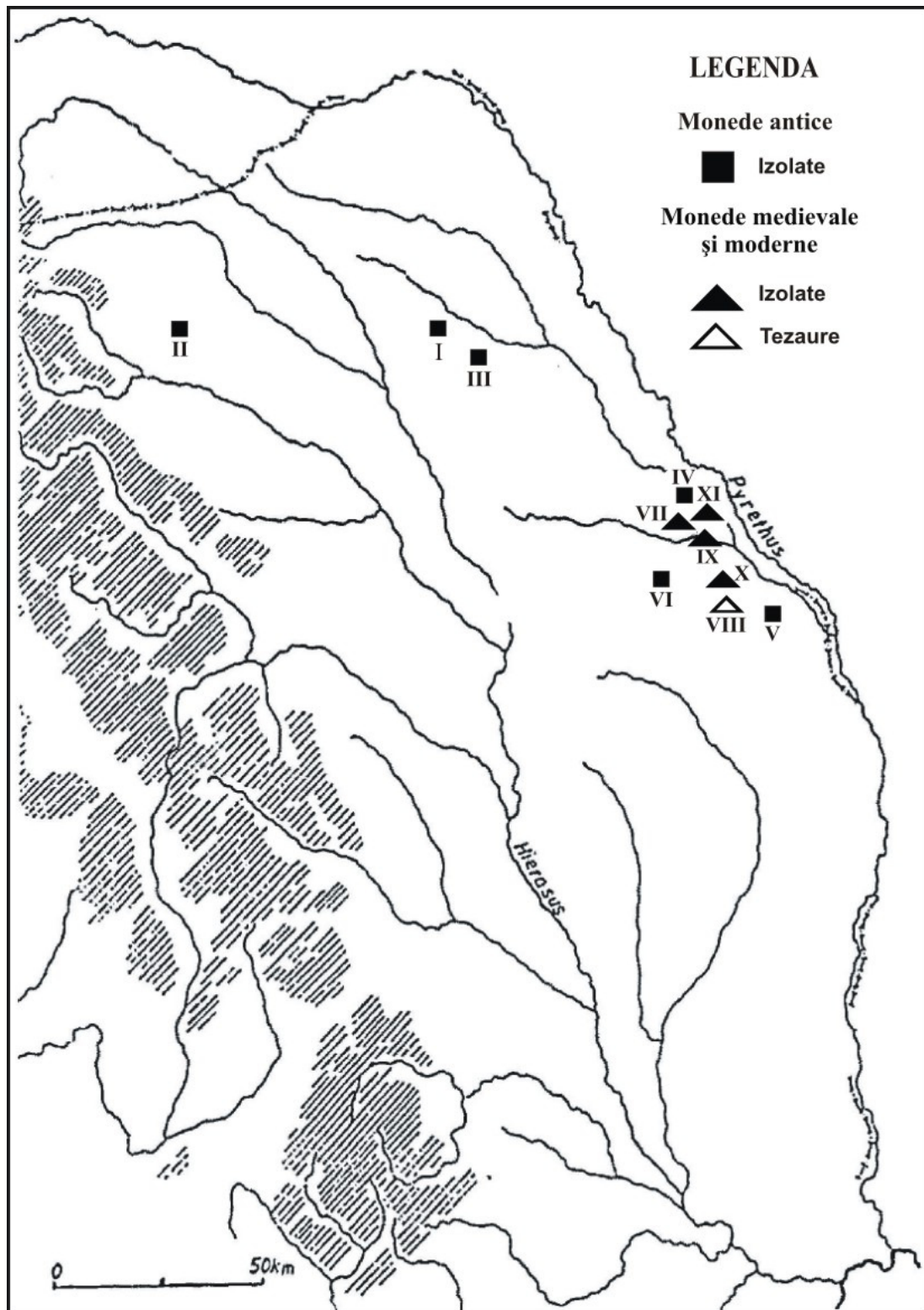

Fig. 4. Lista localităților cu descoperiri monetare: **I. Botoșani** (jud. Botoșani); **II. Cajvana** (jud. Suceava); **III. Draxini** (com. Bălușeni, jud. Botoșani); **IV. Grădinari** (com. Golăiești, jud. Iași); **V. Răducăneni** (com. Răducăneni, jud. Iași); **VI. Voinești** (com. Voinești, jud. Iași); **VII. Breazu** (com. Rediu, jud. Iași); **VIII. Dobrovăț** (com. Dobrovăț, jud. Iași); **IX. Iași – Biserica „Sf. Sava”** (jud. Iași); **X. Păun** (com. Bârnova, jud. Iași); **XI. Rediu-Aldei** (com. Aroneanu, jud. Iași).